

Marian Gorynia

marian.gorynia@ue.poznan.pl

www.mariangorynia.pl

<https://www.facebook.com/marian.gorynia>

<https://www.linkedin.com/in/marian-gorynia-18258a25/>

<https://twitter.com/MGorynia>

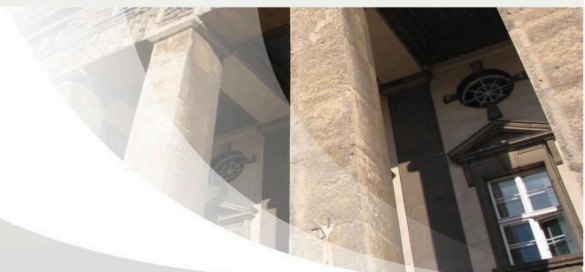
Konkurencyjność i globalizacja

Kafejka FAMILY BUSINESS NETWORK

22 kwietnia 2021

UNIWERSYTET EKONOMICZNY
W POZNANIU

Plan spotkania – wystąpienia

Trzy części – tryptyk:

- **O konkurencyjności**
- **O globalizacji**
- **Dyskusja**

Konkurencja i konkurencyjność

- Badania nad konkurencyjnością wywodzą się z zainteresowania jedną z podstawowych kategorii gospodarki rynkowej – **konkurencją**
- Wielość koncepcji konkurencji w naukach ekonomicznych – szkoła klasyczna (**Smith, Malthus, Ricardo, Mill**), teoria **Marksa**, szkoła neoklasyczna (teoria konkurencji doskonałej, konkurencja niedoskonała, **Clark** i *workable competition*, monopol, oligopol), **Keynes** o konkurencji, szkoła austriacka (w szczególności **Schumpeter**), ekonomia ewolucyjna, teoria gier, trendy w ekonomii menedżerskiej
- **Konkurencyjność** to umiejętność konkurowania, a więc działania i przetrwania w konkurencyjnym otoczeniu
- **Jednostki analizy/poziomy analizy** konkurencyjności – mikro-mikro, mikro, mezo (branża, sektor, region), makro, regionalny (grupa krajów)

Konkurencja i konkurencyjność

- Cechy współczesnych badań nad konkurencyjnością:
- **Trudności z definiowaniem** – Dornbusch i Fischer, Porter, Casson, Krugman (*Competitiveness: A Dangerous Obsession*)
- **„Kompromis Portera”** – konkurencyjność to produktywność – odrzuca tym samym konkurencyjność rozumianą jako zjawisko makroekonomiczne określone przez kursy walutowe, stopy procentowe i deficyty budżetowe; konkurencyjność utożsamianą z obfitą i taną siłą roboczą; konkurencyjność związaną z posiadaniem zasobów naturalnych; konkurencyjność kreowaną przez politykę gospodarczą; konkurencyjność tłumaczoną jako efekt występowania określonego stylu zarządzania
- Tendencja do badań **„monopoziomowych”** – odnoszących się do odrębnych poziomów analizy, brak syntezy (mikrokonkurencyjność, mezokonkurencyjność, makrokonkurencyjność)

Konkurencja i konkurencyjność

Cechy współczesnych badań nad konkurencyjnością (cd.):

- Pojęcie konkurencyjności **systemowej**
- Pojęcie konkurencyjności **instytucjonalnej**
- Konkurencyjność ex ante a konkurencyjność ex post
- Konkurencyjność podażowa a konkurencyjność popytowa
- Konkurencyjność wewnątrzbranżowa a konkurencyjność międzybranżowa
- Konkurencyjność na rynku krajowym a konkurencyjność na rynku zagranicznym
- **Konkurencyjność przedsiębiorstwa:**
 - Potencjał konkurencyjny
 - Pozycja konkurencyjna
 - Strategia konkurencyjna

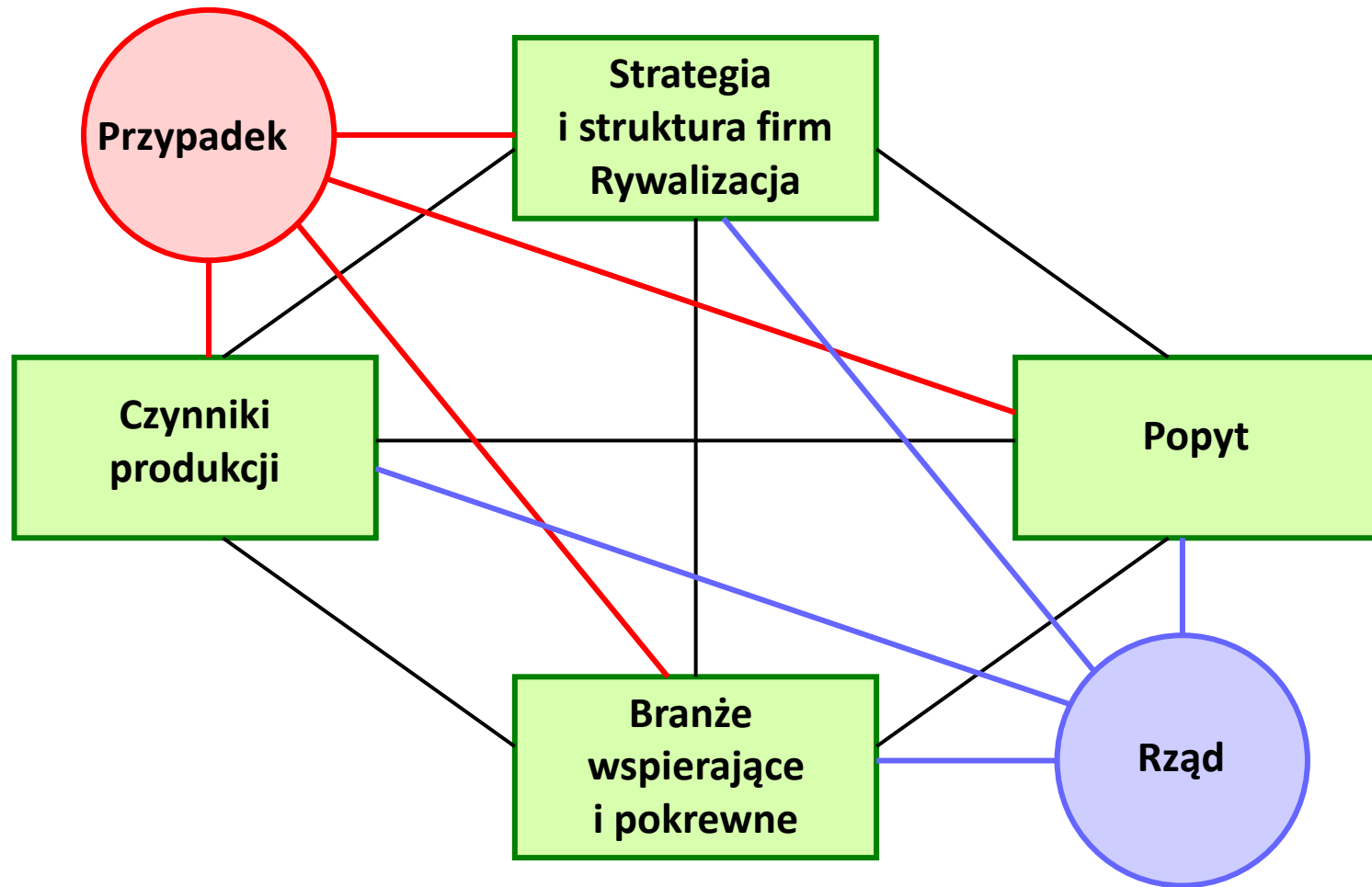

Wkład Michaela Portera do badań nad konkurencyjnością

- **Strategia** konkurencyjna – model 5 sił, typy strategii
- **Przewaga** konkurencyjna – łańcuch wartości dodanej, system wartości
- **Konkurencja** w branżach globalnych
- **Przewaga konkurencyjna** narodów – diament **Portera**
- **Shared value** – robienie biznesu poprzez rozwiązywanie problemów społecznych
- **Diament Portera** – wyeksponowanie podstaw gospodarczej pomyślności firm lub narodów wymaga odpowiedzi na pytania:
 - Dlaczego dany kraj stał się bazą dla odnoszących sukcesy międzynarodowych konkurentów w danej branży?
 - Dlaczego firmy osadzone w danym kraju są zdolne do stworzenia i utrzymania przewagi konkurencyjnej w stosunku do najgroźniejszych rywali światowych w określonej dziedzinie?
 - Dlaczego jeden kraj jest często siedzibą tak wielu światowych liderów w danej branży?
- Trudna do przecenienia rola **klastrów**

„Diament” Portera zmodyfikowany

GLOBALIZACJA – DEFINICJE

Globalizacja to krótko mówiąc intensyfikacja ekonomicznych, politycznych, społecznych i kulturalnych związków w poprzek granic (Hans-Henrik Holm i George Sørensen)

Globalizacja w szerokim znaczeniu zawiera wszystkie aspekty społecznej działalności człowieka – komunikacja (porozumiewanie się), sprawy ekologiczne, handel, regulacje, ideologie i jakiegokolwiek inne (Jan Aart Scholte)

Globalizacja to proces, w ramach którego ludzie stają się w większy sposób współzależni we wszystkich aspektach życia – kulturalnym, gospodarczym, politycznym, technologicznym i środowiskowym (George C. Lodge)

Nayef R. F. Al-Rodhan, Gerard Stoudmann, *Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and a Proposed Definition*, Geneva Center for Security Policy, Geneva 2006

GLOBALIZACJA – DEFINICJE

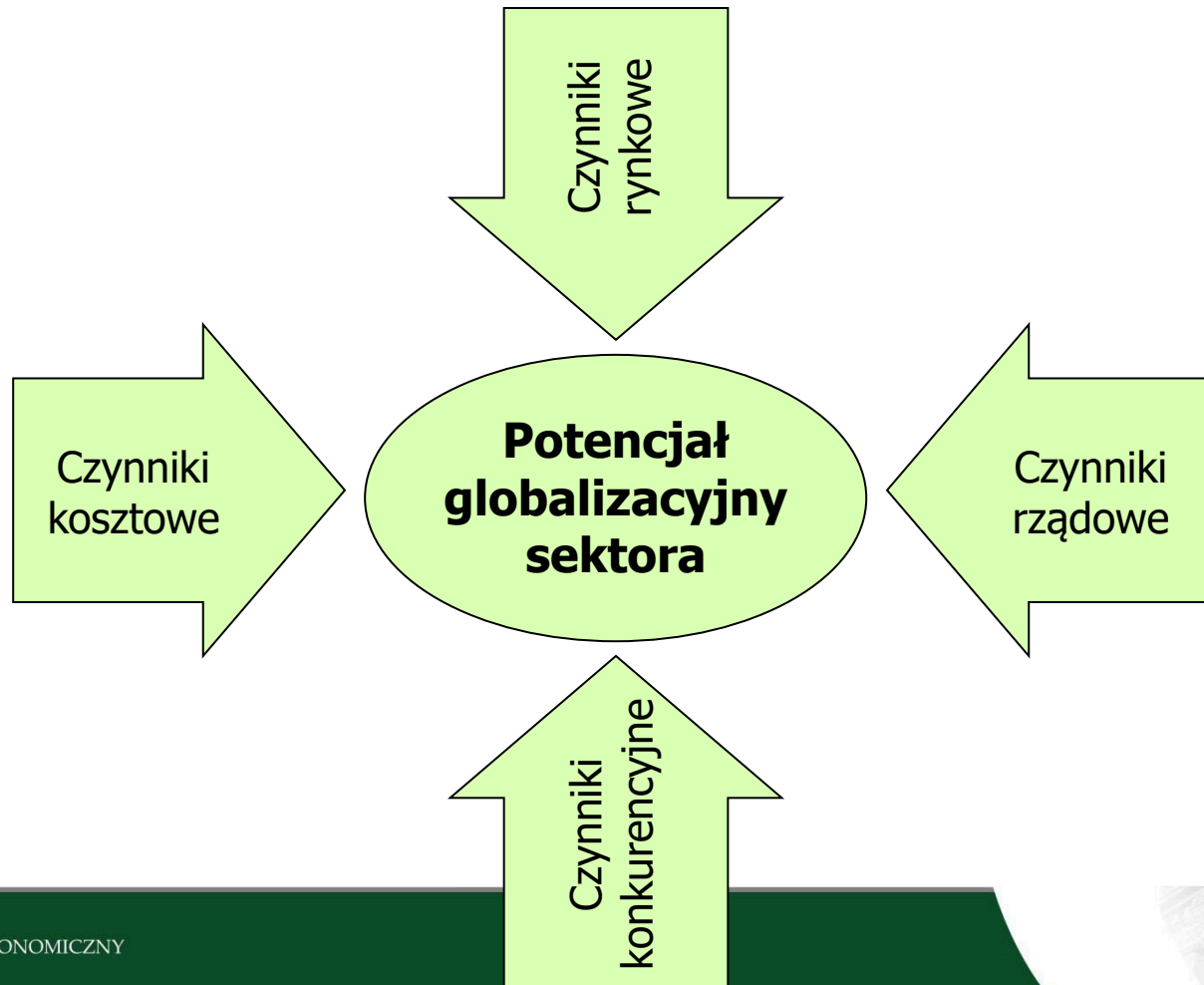
Internacjonalizacja – umiędzynarodowienie – w odniesieniu do gospodarki oznacza współpracę z zagranicą, mogącą przybierać rozmaite formy

Globalizacja (mondializacja) w znaczeniu ekonomicznym to szczególny przypadek umiędzynarodowienia:

- **co do swej istoty globalizacja jest logiczną konsekwencją dotychczasowego rozwoju gospodarki rynkowej i naturalnym etapem jej ewolucji; innymi słowy ma charakter immanentny, nieunikniony**
- **intensywność, powszechność (światowy zasięg), uniformizacja, unifikacja, standaryzacja działań**
- **globalizacja to wyższe (najwyższe?) stadium internacjonalizacji**
- **przejawy globalizacji – handel międzynarodowy (eksport, import), zagraniczne inwestycje bezpośrednie, międzynarodowe rynki finansowe (kapitałowe); szczególna rola technologii informacyjnych i Internetu**

Potencjał internacjonalizacyjny i globalizacyjny sektora – Model Yipa

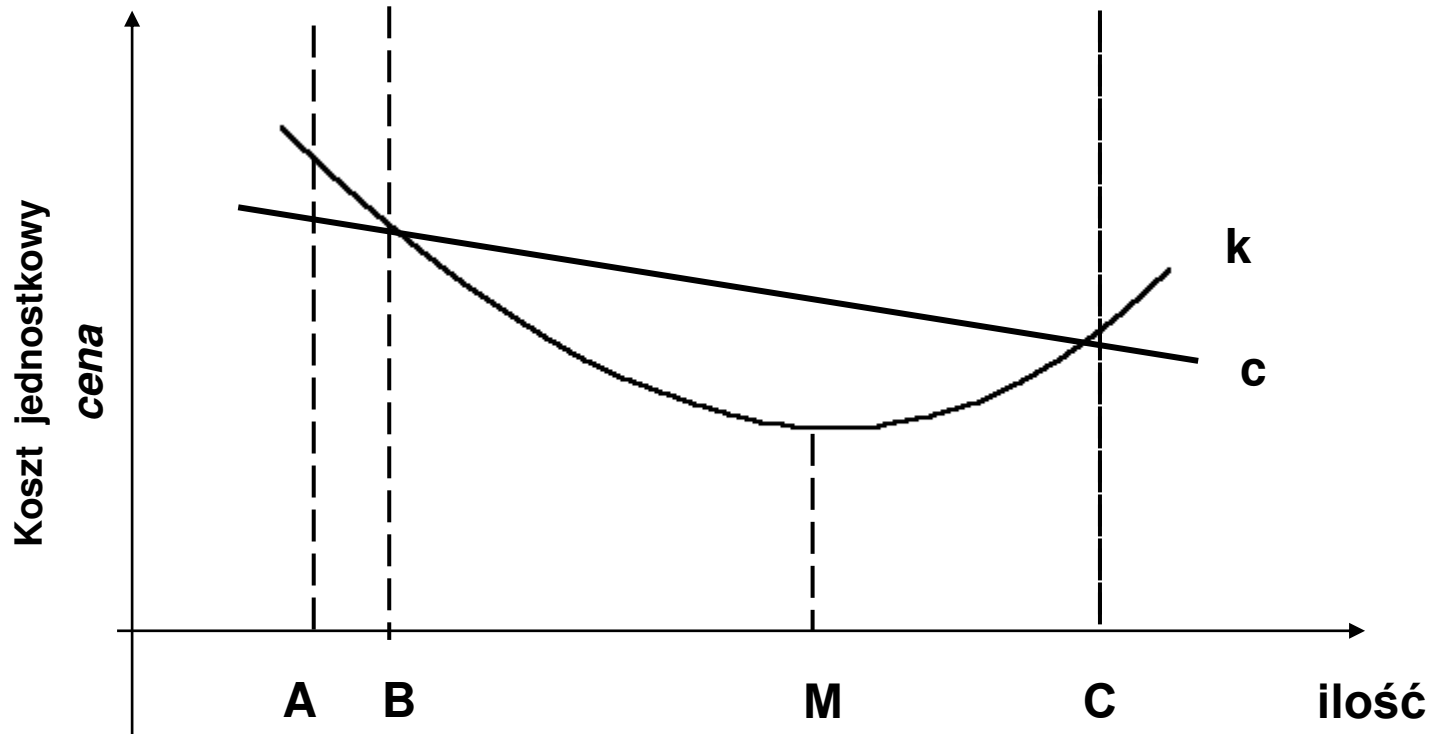
Czynniki kosztowe umiejdzynarodowienia i globalizacji

- Nieustanne dążenie do osiągnięcia korzyści skali (jednak zazwyczaj kosztem zmniejszenia elastyczności produkcji)
- **Przyspieszenie tempa innowacji technologicznych**
- Postęp w dziedzinie transportu (np. zaangażowanie się Federal Expressu w realizowanie pilnych dostaw przesyłek międzykontynentalnych)
- Pojawienie się krajów nowo uprzemysłowionych o dużych zdolnościach produkcyjnych i niskich kosztach pracy (np. Tajwan, Tajlandia, Chiny)
- **Wzrost kosztów rozwoju produkcji w stosunku do długości życia rynkowego produktu**

Koszt jednostkowy a skala produkcji

k – krzywa kosztów produkcji, c – poziom ceny

PERCEPCJE GLOBALIZACJI – SZANSA CZY ZAGROŻENIE?

Cztery postawy:

- **Entuzjazm** (lekkoschłodzony rozumem) – pro-, afirmacja (ale nie ślepa)
 - Jagdish Bhagwati, *In Defense of Globalization*
- **Zatroskana refleksyjność** – medium, równowaga:
 - Paul Streeten, *Globalization. Threat or Opportunity?*
- **Podejrzliwość** – podejście krytyczne (ale bez całkowitej negacji):
 - Joseph E. Stiglitz, *Globalizacja*
 - Władysław Szymański, *Dlaczego globalizacja jest irracjonalna?*
- **Kwestionowanie sensu globalizacji** – Trump i podobni przywódcy, nowy protekcjonizm i nowy nacjonalizm

10 ANTYNOMII GLOBALIZACJI

SZANSE VERSUS ZAGROŻENIA GLOBALIZACJI

Jagdish Bhagwati: entuzjazm – pro-, afirmacja (ale nie ślepa)

Ubóstwo: zmniejszenie – zwiększenie

Praca dzieci: redukcja – zwiększenie

Rola kobiety: poprawa – regres

Demokracja: promocja – ograniczenie

Kultura: wzbogacenie – narażona na niebezpieczeństwo

Płace i standardy pracy: wzrost – obniżka

Środowisko: poprawa – pogorszenie

Korporacje międzynarodowe: pożyteczni aktorzy – drapieżcy

Przestępczość: spadek – wzrost

Zdrowie: poprawa – regres

KRYTYKA GLOBALIZACJI

ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z GLOBALIZACJI

Joseph Stiglitz: podejście krytyczne (ale bez całkowitej negacji), możliwości korekty

- **Niesprawiedliwe reguły gry, narzucone przez dysponujące większą siłą kraje rozwinięte**
- **Orientacja procesów globalizacji wyłącznie na zysk i wartości materialne, z lekceważeniem innych aspektów**
- **Niedemokratyczne ograniczanie suwerenności wielu krajów rozwijających się**
- **Nierównomierny rozkład korzyści płynących z globalizacji, straty (?)**
- **Narzucenie wielu krajom rozwijającym się systemu gospodarczego nieodpowiedniego dla ich tradycji, kultury i wyzwań rozwojowych**

Polska na ścieżce globalizacji – lata 1990-2017

Produkt Krajowy Brutto 2017/1990 (ceny stałe z 2010) – 265%

Miejsce w świecie: 1990 – 28, 2017 – 21

Handel zagraniczny 2017/1990 (ceny bieżące w USD):

– dynamika eksportu – 1415% (1990 – 37 , 2017 – 25 miejsce w świecie)

– dynamika importu – 1822% (1990 – 40 , 2017 – 22 miejsce w świecie)

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie 2017/1990 (ceny bieżące):

– dynamika O FDI stock – 32612% (1990 – 58, 2017 – 47 miejsce w świecie)

– dynamika I FDI stock – 215083% (1990 – 120, 2017 – 25 miejsce w świecie)

Identyfikacja najważniejszych wyzwań związanych z globalizacją

- **Najważniejszym wyzwaniem globalnym jest antyglobalizacja albo negowanie globalizacji, absolutyzowanie jej słabych stron, postrzeganie jej wyłącznie w kategoriach zagrożenia**
- **Populizm i nacjonalizm w polityce sensu largo przeniesiony do szeroko rozumianej polityki gospodarczej – nowy protekcjonizm i nowy nacjonalizm (Rodrik, Kołodko i Koźmiński)**

Rodrik

Populism and the Economics of Globalization

Rodrik (2017) rysuje w tym zakresie trzy możliwe scenariusze:

- **zły** – sytuacja podobna do lat 30-tych XX wieku: upadek globalnej współpracy gospodarczej i powstanie silnie prawicowych i silnie lewicowych reżimów
- **brzydki** – pełzający populizm i protekcjonizm, erodujący zarówno liberalną demokrację, jak i otwartą gospodarkę światową
- **dobry** – demokratyczne przywrócenie równowagi, które odchodzi od hiper-globalizacji i przywraca większą autonomię narodom

**Identyfikacja najważniejszych wyzwań
związanych z globalizacją – niższy szczebel abstrakcji – think tank
Millenium Project [2015]**

- Global Challenge 1. Sustainable development and global climate change?**
- Global Challenge 2. Clean water**
- Global Challenge 3: Population and resources – balance**
- Global Challenge 4: Genuine democracy and authoritarian regimes**
- Challenge 5. Decision making – integrating improved global foresight**
- Global Challenge 6: Global information & communications technologies along with machine intelligence, big data, and cloud computing**
- Global Challenge 7: Ethical market economies – the gap between rich and poor**
- Global Challenge 8. Threat of new and reemerging diseases and immune microorganisms**
- Challenge 9. Education and learning**
- Global Challenge 10. Shared values and new security strategies**
- Challenge 11. Status of women**
- Global Challenge 12: Transnational organized crime**
- Global Challenge 13: Energy demands**
- Global Challenge 14: Scientific and technological breakthroughs**
- Global Challenge 15: Ethical considerations and global decisions**

**Identyfikacja najważniejszych wyzwań
związanych z globalizacją – niższy szczebel abstrakcji –
The 2030 Agenda for Sustainable Development**

The 17 sustainable development goals (SDGs) to transform our world :

GOAL 1: No Poverty

GOAL 2: Zero Hunger

GOAL 3: Good Health and Well-being

GOAL 4: Quality Education

GOAL 5: Gender Equality

GOAL 6: Clean Water and Sanitation

GOAL 7: Affordable and Clean Energy

GOAL 8: Decent Work and Economic Growth

GOAL 9: Industry, Innovation and Infrastructure

GOAL 10: Reduced Inequality

GOAL 11: Sustainable Cities and Communities

GOAL 12: Responsible Consumption and Production

GOAL 13: Climate Action

GOAL 14: Life Below Water

GOAL 15: Life on Land

GOAL 16: Peace and Justice Strong Institutions

GOAL 17: Partnerships to achieve the Goal

Racjonalne podejście do globalizacji w skali świata – wizja normatywna

- Rynek – najlepszy mechanizm alokacji i koordynacji działalności gospodarczej; ale sam rynek nie załatwi wszystkiego
- **Globalization is Good but Not Good Enough**
- Skoro globalizacja jest nieunikniona, immanentna, a dodatkowo może być dobra, korzystna, to trzeba zrobić wszystko, by taką była
- Nieodzowność, niezbędność **koordynacji globalnej** – w warunkach otwartości narodowe polityki gospodarcze cechuje mniejsza skuteczność, wspólne problemy wymagają wspólnego działania
- Potrzeba publicznych instytucji międzynarodowych i zmian w sprawowaniu władzy, kwestia przejrzystości
 - Reformy MFW i globalnego systemu finansowego
 - Reformy Banku Światowego i pomocy rozwojowej
 - Reformy WTO i zapewnienie równowagi w handlu
- W kierunku globalizacji o bardziej ludzkim obliczu - **inkluzywność**

Umiejdzynarodowienie działalności polskich przedsiębiorstw – internacjonalizacja

- Zaledwie co piąta polska firma (21,4%) jest w jakikolwiek sposób powiązana z rynkami międzynarodowymi. Niewielki odsetek firm działających w Polsce prowadzi działalność eksportową w zakresie wyrobów i usług (odpowiednio 4,6% i 0,9%)
- Rosnący, ale stale niski stopień internacjonalizacji polskiej gospodarki i polskich firm
- Internacjonalizacja imperatywem działania firmy – co za tym przemawia? Konkurencyjność bez internacjonalizacji utrudniona albo niemożliwa – korzyści skali – **rysunek – slajd 12**
- Formy internacjonalizacji – dopasowanie do sytuacji konkretnej firmy
- Learning by exporting – podejście ewolucyjne, etapowe

CZY PANDEMIA COVID-19 ZABIJE GLOBALIZACJĘ?

- **Zalety i wady oraz korzyści i niekorzyści płynące z globalizacji - Jaghdish Bhagwati: globalization is good but not good enough – globalizacja jest dobra, ale nie dość dobra.**
- **Przyszłość globalizacji bez pandemii - jak wyglądałaby gospodarka światowa bez pojawienia się COVID-19?**
- **Światowy kryzys finansowy z lat 2008-2011 stanowił cezurę w rozwoju procesów globalizacji. Po kryzysie zauważalne stało się zahamowanie integracji globalnej. W 2015 r. zjawisko to zostało nazwane spowolnioną globalizacją (slow globalisation = slowbalisation), a twórcą tego pojęcia był Adjiedj Bakas, holenderski pisarz i obserwator trendów. Zwykło się jednak uważać, że będzie ono miało raczej charakter przejściowy, a na długą metę siły globalizacji wrócą z tym większym wigorem.**
- **The Economist z 24 stycznia 2019 roku: „Patrząc z bardzo długiej perspektywy, na przestrzeni wieków, marsz globalizacji jest nieunikniony, z wyjątkiem nieprzewidzianej katastrofy. Postęp technologiczny obniża koszty handlu w każdym zakątku świata, a ludzki impuls do nauki, kopiowania i czerpania zysków z nieznanego jest nie do powstrzymania. Mogą jednak występować długie okresy spowolnienia, gdy integracja ulegnie zahamowaniu lub spadkowi. Złoty wiek globalizacji przyniósł ogromne korzyści, ale także koszty i polityczną reakcję. Nowy wzór handlu, który go zastąpi, będzie nie mniej obarczony szansą, jak i niebezpieczeństwem”.**

CZY PANDEMIA COVID-19 ZABIJE GLOBALIZACJĘ?

Globalizacja z pandemią i po pandemii

- Zarówno w trakcie, jak i po okresie pandemii nie zostanie wyłączone działanie sił, które skutkowały spowolnieniem globalizacji przed pojawieniem się COVID-19. Siły te będą działać nadal, aczkolwiek usuną się przejściowo na dalszy plan i zostaną niejako przysłonięte przez koronawirusa.
- Nagłe i niespodziewane uderzenie COVID-19 doprowadziło do powstania opinii, że świat po pandemii będzie innym światem, nic już nie będzie wyglądać tak, jak przed koronawirusem.
- Obserwacja reakcji na COVID-19 wśród rządów, polityków, naukowców, intelektualistów wskazuje, że pojawiają się bardzo rozbieżne opinie odnośnie do roli państwa i rynku, znaczenia współpracy międzynarodowej, plusów i minusów otwarcia gospodarek itp.
- Pandemia pokazuje jak ważna jest współpraca międzynarodowa. Świat stał się systemem naczyń połączonych i taki już pozostanie.
- Bardzo ważne jest pytanie, jak może ukształtować się mapa wygranych i przegranych wskutek obecnego kryzysu.
- Zasygnalizowane tendencje są prawdopodobne, ale ich skala i czas występowania będą z pewnością zależne od skutków COVID-19 dla światowego PKB.

WNIOSKI

- Konkurencyjność jest ważna! ("*It's the competitiveness, stupid*" – Bill Clinton)
- Globalizacja to obiektywny i nieunikniony proces i klucz do naszego przyszłego dobrobytu
- Globalizacja jest *per saldo* korzystna dla świata – *Globalization is Good but Not Good Enough*
- Pozytywny globalny (finalny *per saldo*) efekt globalizacji nie oznacza, że jest ona dobra i korzystna dla wszystkich (państw, przedsiębiorstw, ludzi) – rozkład korzyści podstawą stosunku do globalizacji
- Globalizacja **inkluzywna** – w sensie międzynarodowym i wewnętrzkrajowym
- Największym zagrożeniem dla postępu cywilizacyjnego jest ślepa **antyglobalizacja**
- **Jaki jest Twój stosunek do globalizacji, do jej przyczyn, przejawów i efektów?**
- **Pandemia nie zabije globalizacji, globalizacja będzie ewoluować**

Dziękuję za uwagę

UNIWERSYTET EKONOMICZNY
W POZNANIU

